

De vink

Algemeen

Status in Nederland:	Uiterst talrijke stand/broedvogel; doortrekker en wintervogel in zeer of uiterst groot aantal. De Lage Landen, Engeland, Frankrijk en Spanje vormen het belangrijkste overwinteringsgebied voor vinken de vink trekt door heel continentaal Europa
Orde:	Passeriformes
Familie:	Fringillidae
Geslacht:	Fringilla Linnaeus
Wetenschappelijke naam:	Fringilla coelebs
Nederlands:	Vink
Duits:	Buchfink
Frans:	Pinson des abres
Engels:	Chaffinch
Lengte:	15 cm
Vleugellengte:	8,9 cm
Gewicht:	20 gram
Verspreiding:	Vinken uit Noord- en Oost Europa trekken in het najaar massaal naar Midden- en Zuidwest Europa. De West- en Midden Europese vinken overwinteren voor een deel in hun broedgebied en trekken bij strenge vorst en of in een periode met weinig voedselaanbod naar Noordwest Frankrijk en Groot-Brittannië en Ierland.

Ondersoorten:

Naast de in Noord -, West -, en Midden Europese vink worden in de literatuur de volgende ondersoorten beschreven namelijk: *Fringilla coelebs gengleri* deze komt voor als standvogel op de Britse eilanden. De *Fringilla coelebs schiebeli* deze leeft op Kreta en de *Fringilla coelebs solomkoi*. Deze laatste ondersoort heeft als leefgebied de Krim en Kaukasus. Naast de bovengenoemde ondersoorten kennen we nog enkel ander soorten *Fringilla* soorten zoals de keep *Fringilla montifringilla* en de Afrikaanse blauwe vink *Fringilla teydea* of ook wel atlas vink genoemd. De Afrikaanse vinken kunnen worden ingedeeld in verschillende ondersoorten namelijk; Een ondersoort komt voor in Tunesië, één in Marokko en Algerije en een ondersoort komt voor op de Canarische eilanden. De kepen zijn de noordelijke tegenhangers van 'onze gewone' vink. Het noordelijk verspreidingsgebied van de vink en het zuidelijk leefgebied van de keep overlapt elkaar. In dit gebied zien we paarvorming van keep met vink of omgekeerd. De jongen uit deze combinatie zijn in alle gevallen vruchtbaar. Dit laatste geeft aan dat zij genetische dicht bij elkaar liggen en dat zij afstammen van één voorouder. In Nederland broeden jaarlijks enkele kepen, maar om meer dan drie tot vijf paren lijkt het niet te gaan. Hoe anders is het in Fenno-Scandinavië, waar de keep een van de meest talrijke broedvogel is. Daar echter ontbreekt de 'gewone' vink weer bijna helemaal. In de winter verblijven grote aantallen Scandinavische kepen in Nederland. De zang van de keep is vol van dissonanten en andere onplezierig klinkende tonen, en lijkt wel wat op de zang van de groenling. Vinken en kepen houden zich 's winters vaak op in gemengde groepen. Ze kunnen gemakkelijk worden waargenomen in beukenbossen, waar ze de afgevallen beukennootjes eten. Ze zijn net zo groot als de vink, maar hebben een witte bovenstaart en veel meer oranje in het verenkleed. Bij het opvliegen is de witte stuit erg opvallend.

Kenmerken:

Zowel de vinkman en de vinkpop hebben twee vleugelbanden. De grote, van de kop afgezien de bovenste is zowel bij de man als bij de pop wit. Deze vleugelband wordt ook wel schild genoemd. Een streeknaam van de vink is dan ook schildvink. De kleine onderste vleugelband is crème kleurig bij beide geslachten. De vleugelspiegels zijn wit. De schilden van de man zijn witter en breder dan die van de pop. Direct na het uitvliegen van de jongen kunnen ervaren vinken kwekers hierdoor de jonge mannen en poppen herkennen. Naast de witte schilden zijn de witte buitenste staartveren erg opvallend. Vooral bij het opvliegen, toont de vink deze pennen. De man heeft een bruin/blauwe rug/kop en de pop olijfbroene bovenzijde en een grijze borst. Bij de man zijn de wangen en een deel van de borst rood/bruin (kastanjebruin). De snavel van de man is als hij broedrijp is staalblauw en de potten van de man zijn in de broedtijd zwart. De pootkleur van de pop is lichter, grijs, dan die van de man. De snavel kleur van de pop is donker hoornkleurig. De jonge vogels dragen een kleed wat lijkt op die van de pop.

Voorkomen:

De vink is een algemene broedvogel in gebieden met opgaand geboomte. Nederlandse vinken zijn echte standvogels. De eerste jaar vinken en de vrouwelijke vogels zwerven en trekken meer dan de overjarige mannen. Deze blijven veelal in hun broedgebied. De mannen zingen van af half februari tot aan de rui die meestal in het tweede deel van juli aanvangt. Vinken in het wild hebben in tegenstelling tot Cultuur vinken maar één of maximaal twee nestrondes. In het najaar en in de winter is hij een echte zaadeter in het voorjaar en in de zomer worden vooral insecten en half rijpe zaden en boomknoppen gegeten. De vink komt vrijwel in alle landschapstypes in ons land als broedvogel voor. De hoogste dichtheden vinden we oude goed ontwikkelde loofbossen met een rijke ondergroei. Ook een coulisselandschap is zeer geliefd. De grootste dichtheden van broeden vinken worden aangetroffen op de hogere zand/leem bosgronden van Zuid en Oost Nederland. Hier kunnen wel 100 paar vinken broeden per 100 ha. In minder gunstige broedbiotoop zien we 5 tot 35 paar vinken per 100 ha. Bij het uitkomen van de eerste broedvogelatlas was het geschatte aantal broedparen vinken 90.000 paar. Als we dit afzetten tegen het geschatte aantal broedparen in 2000, 600.000 tot 700.00 paar, zien wat dat er een forse toename van het aantal broedparen is geweest in het laatste decennia van de vorige eeuw.

Trend en aantal

Zoals benoemt is de vink bij ons een standvogel en doortrekker en wintergast. In jaren dat de beuken en esdoorns veel zaad dragen kunnen in maanden oktober, november en december enorme aantallen noordelijke vinken in ons blijven hangen. De vink is binnen Europa een van de talrijkste broedvogel. Het kan voorkomen dat de populatiebroedvogels uit één gebied 40 % vinken bevat. Het aantal vinken is door grootschalige bosaanplant begin 20e eeuw sterk toegenomen. Ook de bosaanleg in de Flevopolder heeft opnieuw gezorgd voor een forse toename van het aantal vinken in Nederland. In 2000 werden door SOVON 600.000 tot 700.000 broedparen vastgesteld.

In de winter trekken er enorme hoeveelheden vinken uit noordelijke en oostelijke streken door ons land. Vaak worden deze vinken vergezeld door kepen. Het verschil van de keep en vinken tijdens het vliegen kunnen we onderscheiden door de trekroep/

De trekroep van de vink is een soort van 'jupp', dat van een keep meer een hees 'kèèèp' (alsof ie zijn eigen naam roept). Wanneer beide soorten gezamenlijk vliegen zijn zij het best te herkennen aan de roep. Met gunstig licht is de lichte buik van een keep redelijk goed te zien. De witte vleugelbaan van de vink is kenmerkend. Op Terschelling waren de afgelopen dagen zo'n 10.000 kepen neergestreken in een akker om bij te tanken. Een spectaculair gezicht. Alles over de vogeltrek is te volgen via www.trektellen.nl.

Broedtijd:

De vink beginnen zoals genoemd half februari met hun zang. De eerste legsel vinden we van af half april. We zien dat vinken in de bebouwde kom het afgelopen decennia, waarschijnlijk door vroeg intreden van het voorjaar, al in de laatste week van maart starten met de nestbouw. Vinken nestelen zowel in een grote struik, de eerste nesten worden veelal in coniferen gebouwd. De laagste nesten vinden we op ongeveer 2 meter hoogte. Het merendeel van de nesten vinden we tussen de twee tot zes meter. Geliefde nestplaatsen zijn berken, fruitbomen en tussen stamlot van linde en eik. Het nest wordt alleen door de pop gebouwd. De buitenzijde bestaat vooral uit mos en berkenstamvezel en spinnerag. De binnenzijde bestaat uit vezels en fijnewortels. De nestkom wordt afgewerkt met haren, veren en plantenpluis. De vier tot zes eieren zijn buikig tot rondachtige of iets ovaal. Ze zijn glad en glanzend. De grondkleur is lichtblauw met daarop spikkels en krabbels die roze tot kastanjebruin zijn. De ei grootte is 19,5 mm x 14,6 mm.

De eieren komen de twaalfde of dertiende dag na start van het broeden uit. De jongen zijn donzig. Dit lange dons is licht grijsgekleurd. De jonge hebben een opvallende donkerrode binnenzijde van de bek. De dikke snavelrand is wit. De jongen vliegen na 15 tot 18 dagen uit. Het gezin blijft nog lange tijd bij elkaar en de jonge worden nog een lange periode door de ouders gevoerd.

Geschiedenis van de vink in Nederland.

In het boek Vincken moeten vincken locken, uitgegeven door de Historische Vereniging Holland, lezen we dat de vink al meer dan vijf eeuwen massaal in Holland werd gevangen. Het grotendeel van de gevangen vinken werden gebruikt voor consumptie. Een ander deel werd na gevangenschap gehouden als kooivogel. De vink werd vooral om zijn markante zang, slag, gehouden en de sijs en putter meer om hun aantrekkelijk gedrag en verenkleed.

Voor het vangen van kooivogels werden vooral kleinschalige vangmiddelen gebruikt zoals lijmstokken en knippen (vangkooien). De vinken voor consumptie werden vooral op de zogenaamde vinkenbanen gevangen. In het westelijke deel van Nederland lagen deze voornamelijk in de duinen, maar ook wel in de polders. De bekendste vinkenbanen waren die in Zuid-Kennemerland. In de huidige gemeente Velsen en Bloemendaal en de wijde omtrek van Den Haag lagen vinkenbanen. Ook vingen tuinders in de trek vinken.

In de zeventiende en achttiende eeuw werd het woord vink in de spreektaal vaak gebruikt als verzamelterm voor kleine vogels. Het Huishoudelyk woordenboek van Chomel uit 1743 lezen we dat de gevangen vinken op de vinkenbanen voor het grootste deel bestaan uit schildvinken, cijsjes, knutters, barmpjes, meezen, mossen (mussen) en dergelyke.

Van af het einde van de laatste ijstijd tot omstreeks 700 n.C. was vrijwel geheel west Nederland met loofbos bedekt. Aan het eind van de middeleeuwen was Holland, door sterke ontbossing voor de bouw van schepen voor de V.O.C., bosarm geworden. Deze ontbossing had tot gevolg dat de vink Holland als broedgebied ging mijden. In het Jacht-bedryff, circa 1635, werd de vink gerekend tot wintergast. Voor de vinkenvangers had dit niet broeden van de vink in Holland tot gevolg dat ze hunlokkers, dit waren met de hand opgevoerde vinken, elders betrekken. De eerste vermelding van de vink als broedvogel, na de ontbossingen van

de middeleeuwen, dateert uit 1891. In 1920 was de populatie broedende vinken zo sterk gegroeid dat de Haagse vogelkenners W. Tolsma en J.P. Bouma de vink in 1920 benoemen als een zeer algemene broedvogel in Den Haag en omgeving. De meeste vinken waren gevangen in de periode van de najaarstrek. Deze vond plaats van half september tot eind november. De vogels die voor consumptie werden gevangen werden voornamelijk middels vangnetten verschalkt. Tijdens een vorstperiode met sneeuw werden de vangers beloond met uitzonderlijke grote vangsten. Al in de prehistorie werden vinken voor consumptie gevangen. Netten en ander vangmateriaal uit deze periode is zo ver bekend nooit gevonden. Deze vergaan omdat zij waarschijnlijk vervaardigd waren van niet duurzaam materiaal zoals hout en touw. Lokfluiten werden wel gevonden maar of deze als lokfluit gekwalificeerde fluiten dit ook daadwerkelijk waren is moeilijk te bewijzen. Dit soort fluiten zouden ook kinderfluiten kunnen zijn. In Haarlem is bij opgravingen een vijftiende – eeuwse vogelkooi gevonden. Uit deze periode zijn wel plakaten met bijgaand opschrift waar vogelvangst wordt vermeld. Voor 1880 vinden wordt vogelvangst vooral benoemd in huishoudkundig naslagwerk. Na 1880 wordt vogelvangst vooral beschreven in kinder-, jacht-, en huishoudelijke boeken. Het eerder genoemde huishoudelyk woordboek is een beeldbepalend boek voor de geschiedenis van vogelarij. Rond 1500 namen Hollandse zeevaarders kanaries mee van de Canarische Eilanden. De successen van de Hollandse kanariëkwekers werden door de Engelsen toegeschreven aan de zorgvuldig gereinigde en dus hygiënische kooien.

Dat niet alleen de kanaries voor de zang werden gehouden blijkt onder meer uit de advertentie uit de Haagsche courant waar in 1750 Han Michiel uit Hannover daverteerd met goudvinken welk verscheiden deuntjes fluiten in het geestelijke en weereldlijk. Naar aanleiding van deze schreef Pieter Langedijk een versje.

Hans Michel Goudvink van Hannover,
Professor in de vogelkunst,
Brenge zeer geleerde vinken over,
En vraagt een yder om de gunst,
Zij doen heur stemmen liefelijk klinken,
Zij fluiten deuntjes, grof en fijn,
Hij heeft veel geestelijek vinken,
En vinken die ook waerelds zijn,
Hij hoeft zo niet als Andre poepen
Met vogelkorven op zijn naars
Koop, Koop, kanarie te koop roepen.

Kooivogels werden in die tijd vooral verhandeld op markten.

Werden putters en sijen gehouden om hun liefelijke zang vinken werden vooral gehouden om hun slag. De eerste zangwedstrijden met vinken werden in de Harz al in tiende eeuw beoefend. Vooral mijn werkers beoefende deze hobby. De befaamde Vlaamse kampioensvink Willtura was tot voor enkel jaren kampioen met 1403 slagen in één uur. Inmiddels zijn er wedstrijd vinken die meer dan 1550 slagen maken in één uur. Voor de eerste oorlog werd er in Twente door textielarbeiders in cafés zondags vinken concoursen gehouden. Andere streken waar al vanouds vinkenconcoursen gehouden worden os de mijnstreek in Zuid-Limburg, de omgeving van Tilburg en Ermelo. In Zuid-Holland werden de eerste vinkenconcoursen gehouden van af het einde van de middeleeuwen. In een oud Vlaams bericht lezen we dat een Goudse vinkenhouder in 1473 driejaar achterelkaar de zangcompetitie van zijn Gilde had gewonnen. Uit beschrijvingen van een in 1595 te Leper gehouden vinkenwedstrijd wordt beschreven dat de vinkeniers na de wedstrijd naar de kerk gingen. De vinken hingen tijdens de dienst aan het altaar. Deze vinken waren vogels die met de hand opgevoerd werden.

Om een indruk te krijgen over de hoeveelheid gevangen vinken op een baan hier de vangst registratie van het aantal gevangen vinken op de vinkenbaan van het Huis de Manpad in het

Leyduin gelegen bij Vogelenzang/Heemstede. Hier werden in de periode van 1769 tot 1858 totaal 345.832 vinken gevangen.

De vink was één van de populairst gehouden Europese vogels.

Na een sterke terugloop van het aantal gekweekte vinken. Zien we de laatste jaren dat de vink en haar mutanten weer iets populairder wordt als kooivogels. Ik pleit dan ook voor meer aandacht voor de kweek van de vink. De vink als projectvogel? Wie weet.

Alle vinken kweker een goed kweekseizoen toegewenst. Hopelijk mogen we uw vogels op één van onze regio'shows en/of de landelijke show van de S.E.C bewonderen.

Paul Oude Elferink

Gebruikte literatuur.

Atlas van de Nederlandse broedvogels.

Elsevier broedvogelgids.

Thieme broedvogels atlas

Handboek voor alle Europese vogels.

Vincken moeten vincken locken Ignaz Matthey

Paul Oude Elferink Speciaalclub Europesevogels.